

Protocol Pesten

Pesten

Pesten is het langdurig en bij herhaling uitoefenen van negatieve handelingen door een persoon of een groep tegen een eenling. *Zie bijlage 1*

Er is onderscheid tussen direct pesten en indirect pesten.

Direct pesten is de openlijke agressie gepleegd door fysiek geweld, schelden, gebaren, gezichten trekken, roddels verspreiden e.d.

Indirect pesten is iemand uitsluiten van de groep.

Aanpak van pesten

De leerkracht heeft twee aanpak mogelijkheden: de preventieve en de curatieve aanpak (Van der Meer, 1988). *Zie bijlage 2*

De aanpak van “digitaal” pesten is niet anders. De signalering hiervan vergt echter specifiekere methodieken. *Zie bijlage 4*

De preventieve aanpak:

Is gericht op het - zoveel als mogelijk - voorkómen van het verschijnsel. Dit is mogelijk via leerling-begeleidings- en/of lesactiviteiten en een veilig schoolklimaat.

Groep 4 t/m 8:

Preventief :

- a. Onderstaande materialen/methodieken worden structureel in de groepen gebruikt:
 1. “Kinderen en hun sociale talenten”. Thema’s worden geclusterd en gelijktijdig door de hele school aan de orde gesteld. De ouders worden hierover geïnformeerd via de Nieuwsbrief zodat ook zij dit met de kinderen kunnen bespreken.
 2. Gezamenlijk afspraken en regels binnen school die ook met de kinderen besproken worden.
 3. “Een doos vol gevoelens” voor OB en “een huis vol gevoelens” voor BB.
 4. “Hellig Hart”.
 5. “Pravoo gedragsorthotheek”.
 6. “EHBG” blz. 72-73 begeleiding van pestgedrag in stappen voor kleuters en groep 3 t/m 8.
 7. “Zien” LVS sociaal-emotioneel
- b. Als er aanleiding toe is, wordt er in deze groepen in november (zie toets kalender KBHZ) klassikaal de enquête-strip afgenomen uit de PRAVOO update Plagen en Pesten. Het invullen gebeurt individueel.
De IB-er brengt de resultaten in beeld door de leerlingen in categorieën in te delen volgens de 6-sporen aanpak en bespreekt dit met de leerkracht.

Vervolgens:

1. De leerkracht heeft een gesprek met de leerlingen n.a.v. de resultaten van de enquête. Er wordt gesproken over de pesters, gepesten, schatjes en meelopers. Daarna geven de kinderen aan bij welke groep ze horen en wordt er verder gesproken over de mogelijke gevolgen van pesten. Ook geeft de leerkracht duidelijk aan dat pesten nooit getolereerd wordt.
De gedragscode zoals beschreven in EHBG vanaf 2.1. op blz 73 e.v. voer je nu in.

2. Het Anti-Pestspel wordt gespeeld in groepjes die zijn samengesteld door leerkracht en IB-er en bestaan uit leerlingen van verschillende categorieën. Het spel moet in de eerste week begeleid worden door de leerkracht of de IB-er. Het kan plaats vinden tijdens het zelfstandig werken.
In de tweede week kan de leerkracht de kinderen zelf laten kiezen wanneer ze het anti-pestspel spelen en met wie. Afspraak is wel dat ze het in iedere geval in deze week een keer spelen. .
3. Het spel wordt ongeveer 4 weken gespeeld. In die weken wordt er minstens 2 keer per week gesproken over pesten.
4. Na deze 4 weken wordt de enquête opnieuw afgenomen. Wanneer er niet meer gepest wordt kan het afgesloten worden met een beloning voor de groep. Wanneer er nog wel gepest wordt, worden de ouders van de pesters door de leerkracht uitgenodigd voor een gesprek (zie zessporenaanpak) en moet er nagegaan worden wat het vervolgtraject voor de pester moet worden.

De curatieve aanpak:

Kent de confronterende en de niet-confronterende methode.

De confronterende methode past de leerkracht toe, wanneer een leerling openlijk gepest, getreiterd of geslagen wordt. Als je als leerkracht dan niets doet, geef je impliciet aan dat je het gedrag accepteert.

De niet-confronterende methode wordt toegepast, wanneer men vermoedt dat er in de klas iets speelt.

De klas confronteren met dit vermoeden, werkt niet. De klas zal het ontkennen of bagatelliseren. De leerkracht kan dan via een omweg, bijvoorbeeld via het onderwerp 'oorlog en vrede', de oorlog in de klas bespreekbaar maken.

Wanneer een leerkracht een signaal krijgt dat er in zijn of haar groep gepest wordt, en een gesprek met de groep lijkt niet voldoende op te leveren, dan neemt hij contact op met de IB-er en wordt het beleid bepaald met dit protocol als uitgangspunt

Bij extreme situaties kan ook overwogen worden de politie in te schakelen evt aangifte te doen!

Bestrijden van pestgedrag door zes-sporenaanpak

De bestrijding van pesten kan via de zes-sporenaanpak waarin aandacht is voor alle zes partijen die bij pesten betrokken zijn:

1. Het gepeste kind
2. De pester
3. De meelopers
4. De neutrale kinderen
5. De school
6. De ouders (*waar over ouders gesproken wordt, moet ouder(s)/verzorger(s) gelezen worden*)

Zie bijlage 3

1. Hulp aan het gepeste kind

Als je weet welk kind of welke kinderen gepest worden dan is het belangrijk om het daar met het kind over te hebben en het pesten serieus te nemen. Het kind moet ervaren dat u voor 100% achter het kind staat.

2. Aanpak van de pester

Met de pesters moet je een serieus gesprek hebben en minstens twee dingen bespreken:

- wat het leed is dat ze veroorzaken
- dat hij/zij dat niet tolereert

3. De meelopers zijn medeverantwoordelijk

Meestal is er ook sprake van een groep meelopers. Die groep is medeverantwoordelijk. Het effect van wat meelopers doen is vaak even schadelijk als wat de aanstichters zijn.

4. De neutrale kinderen activeren

Er zijn ook kinderen die part nog deel aan het pesten hebben. Zij moeten als groep hun afkeuring laten blijken en dus een actieve positie innemen.

5. De basisschool duidelijk beleid

Voor de school is het belangrijk dat er een duidelijk beleid is en dat het pesten als serieuze bedreiging wordt gezien voor het welzijn van het kind en daardoor ook een bedreiging voor de schoolvorderingen

6. De ouders serieus nemen

Het uitgangspunt is dat de ouders altijd serieus genomen worden.

Groep 1 t/m 3:

Ook in de onderbouw pesten kinderen. Ze doen het alleen op een andere meer fysieke manier. Hier kan veelal een directe correctie van de pester al resultaat boeken.

Wanneer dat niet het geval is, wordt het 6-sporenbeleid ook toegepast; rekening houdend met het ontwikkelingsniveau van deze kinderen.

Waarvoor kan pesten ontstaan?

- *De kenmerken van het slachtoffer:*

Sociaal onhandige kinderen;
veel kinderen met een verworpen sociale status in de groep;
ze vertrouwen niemand, voelen altijd dreiging.

- *De kenmerken van de pester:*

Vaak dominant en impulsief;
veel behoefte aan macht, ook sociaal incompetent;
verworpen of controversiële status.

- *De sfeer in de groep:*

Negatieve sfeer;
weinig samenwerken;
veel onderlinge concurrentie;
er wordt alleen met de sterksten rekening gehouden;
er is geen respect voor elkaar,
leerlingen durven het niet voor elkaar op te nemen.

- *De houding van de leerkracht:*

De leerkracht moet het pestgedrag en de pester onvoorwaardelijk aanpakken.

- *Het klimaat op school:*

Omgang van leerkrachten met elkaar;
Het uitdragen op school van een normen- en waardensysteem;
De verhouding leerkracht-leerling;
Het gebruik maken van externe hulpverlening;
De leerlingenzorg binnen de school.

De curatieve en preventieve methode

Curatieve aanpak: De confronterende methode

In gesprekken met pesters zei een van hen het volgende: 'we pesten een klasgenoot op een gegeven moment voor de ogen van de leerkracht. Die zei er niets van. Toen wisten we dat we van alles met haar konden uithalen'.

Als leerkracht moet je dus iets doen, wanneer het duidelijk is dat een kind in een klas gepest wordt. Wat zijn de mogelijkheden?

In de eerste plaats dient je duidelijk stelling te nemen. Daarna kan je een gesprek met de klas hebben over 'gekwetst worden', een les uit de map kinderen en hun sociale talenten aan het onderwerp besteden, een teken opdracht geven, leerlingen boeken laten lezen over pesten en er een spreekbeurt over laten houden.

In de tweede plaats voer je gesprekken met de pester(s): eerst een zogenaamd bewustwordingsgesprek, gevolgd door een aantal probleemoplossende gesprekken.

Curatieve aanpak: De niet-confronterende methode

Deze methode pas je toe bij een vermoeden. De werkwijze is dan als volgt. Via een omweg tracht je het probleem in de klas bespreekbaar te maken. Anders gezegd, via een algemeen probleem kom je geleidelijk tot het zondebokfenomeen in de klas. Je kunt beginnen met 'oorlog en vrede' en het gevoel van overwinnaars en overwonnenen. Vandaaruit richt je je op 'oorlog' in de klas.

Je kunt oa de schending van mensenrechten aan de orde stellen. Eindpunt is dan: de schending van de rechten van een klasgenoot. Het laatste voorbeeld in dit verband is: machtsmisbruik in zijn algemeenheid bespreken. Het uiteindelijke doel is: het machtsmisbruik in de klas. Je kunt ook een gedeelte van een les lichamelijke opvoeding besteden aan het 'aan den lijve' ervaren van buitensluiten en buitengesloten worden; een gesprek voeren met een klas, waarin twee leerlingen voortdurend ruzie hebben: wanneer leerlingen gewend zijn problemen op een zorgvuldige manier met elkaar te bespreken, kun je ertoe besluiten ook het pesten bespreekbaar te maken.

Preventieve aanpak

Deze richt zich op attitudes verandering van leerkrachten en leerlingen, op veranderingen binnen vakken en op activiteiten binnen de leerling begeleiding. Je kunt aandacht besteden aan vooroordelen en discriminatie van leerlingen. Daardoor voorkom je dat leerlingen en leerkrachten tot zondebok gekozen worden. Aggressie kanaliseren door middel van sporten en discussiëren is een andere preventieve maatregel. Je kunt trachten schoolfrustraties tegen te gaan of leerlingen leren hiermee op een creatieve manier om te gaan. Leerlingen minder anoniem maken, waardoor de sociale controle vergroot wordt, kan preventief werken.

Hen verantwoordelijk maken en laten meepraten over regels en regelgeving, is te overwegen. De voorlaatste preventieve maatregel is: de klas als groep vanaf de eerste schooldag begeleiden, zodat de strijd om de macht, de oorlog in de klas, in goede banen geleid wordt. En tenslotte: aan iedere leerling expliciet lichamelijke en psychische veiligheid bieden.

Bestrijden van pestgedrag door zessporenaanpak

1. Hulp aan het gepeste kind

Als je weet welk kind of welke kinderen gepest worden dan is het belangrijk om het daar met het kind over te hebben en het pesten serieus te nemen. Het kind moet ervaren dat u voor 100% achter het kind staat.

Soms vinden leerkrachten het klagen over pesten maar gezeur, omdat het volgens hen om gewone plagerijen gaat. Kinderen kunnen dat plagen echter als pesten ervaren en dat signaal moet de leerkracht serieus nemen. Bekijk ook met het kind hoe het pesten in zijn werk gaat.

Bekijk ook welke speciale hulp het kind nodig heeft. Heel vaak komt men de volgende manier van denken tegen bij het omgaan met kinderen die gepest worden:

“..... met veel van die kinderen is ook wel wat aan de hand. Ze hebben een rare manier van functioneren, vallen op, doen in de ogen van anderen belachelijk, zijn fysiek zwak o.i.d.” Het is dan ook logisch dat ze, omdat ze opvallen en het mikpunt van plagerijen worden. Bij het aanpakken van het pesten, is het dan ook logisch om die gepeste kinderen te begeleiden want een deel van de problemen roepen ze over zichzelf af.

Met die manier van denken gaan we niet mee!

De gedachte zou dus kunnen zijn dat er legale redenen zijn om iemand te pesten. Ethisch en moreel zijn die redenen er niet. Kinderen die anderen pesten, maken de morele denkfout: als je iemand niet aardig vindt, mag je hem/haar pesten. Die reden is er echter niet. Wij gaan er vanuit dat niemand gepest mag worden ook al ziet hij er nog zo raar uit, praat hij raar, heeft hij gekke hobby's, etc. Met elkaar omgaan moet als basis respect hebben en niet minachting.

Dat betekent dat het belangrijk is om voorzichtig te zijn met de uitspraak: het ligt ook wel een beetje aan het (gepeste) kind zelf.

Toch kan er bij gepeste kinderen sprake zijn van persoonlijke problemen. Onzekerheid, een gebrek aan sociale vaardigheden kan nadelig zijn voor de huidige en toekomstige ontwikkeling van het kind. Dan moet men daar wel speciale gedragsbegeleiding voor bieden, maar ook al is iemand nog zo onhandig dat mag nooit een reden zijn om te pesten. Dat wil ook zeggen dat de basismoraal bij het omgaan met anderen respect moet zijn en dat de noodzaak om gepeste kinderen te veranderen moreel discutabel is. Toch kan de leerkracht voor de huidige en toekomstige ontwikkeling van een kind aandacht besteden aan:

- faalangstreductie
- het aanleren van sociale vaardigheden.

Schakel bij zeer ernstige problemen een externe deskundige in.

2. Aanpak van de pester

Als de leerkracht een goed signaleringssysteem heeft dan weet hij/zij na verloop van tijd wie de echte pester is of de echte pesters zijn. Met die kinderen moet de leerkracht een serieus gesprek hebben.

Hij/zij moet met hen minstens twee dingen bespreken:

- wat het leed is dat ze veroorzaken
- dat hij/zij dat niet tolereert

Als dat weinig effect oplevert moet de leerkracht een gesprek houden met de ouders en het kind. In dit (nog meer) ernstige gesprek moet de leerkracht ook duidelijk aangeven dat er voor kinderen die volharden in het pesten geen plaats is op school. De leerkracht heeft de verantwoordelijkheid voor het wel en wee van een groep en als een kind dat in gevaar brengt zal hij/zij aan moeten geven wat de grenzen zijn.

De leerkracht moet de hulp van de ouders inschakelen door:

- De leerkracht vraagt de ouders om medewerking. Gezamenlijk wordt afgesproken wat er moet gebeuren om het gedrag van de pester te veranderen. Na zes weken een vervolggesprek en dan de peestsituatie opnieuw bespreken. Wanneer het niet stopt (verminderen is geen optie), is er een ernstig probleem t.a.v. het verblijf van het kind op school. Dan moet de leerkracht de ouders aangeven dat de directie een procedure voor verwijdering uit zal gaan voeren. Mits dit serieus uitgevoerd wordt, zal dit normaal gesproken al veel effect hebben op het gedrag van de pester. Bij de pester is er geen acceptatie en respect en geen gedogen en tolerantie. Over het algemeen heeft de pester wel problemen, maar daarom mag de leerkracht pestgedrag niet accepteren. Bekijk welke persoonlijkheidskenmerken de pester heeft. Bepaal op grond daarvan welke hulp de pester nodig heeft. Tevens moet bekeken worden of de pester onderzocht moet worden door een externe deskundige. Dan kan eventueel ook bepaald worden of de problemen van de pester aan te pakken zijn of dat er sprake is van een psychiatrisch beeld.

3. De meelopers zijn medeverantwoordelijk

Meestal is er ook sprake van een groep meelopers. Die groep medeverantwoordelijk. Het effect van wat meelopers doen is vaak even schadelijk als wat de aanstichters zijn.

Met de eventuele meelopers wordt apart gesproken en verteld wat de leerkracht ziet gebeuren. (de pester begint en zij doen mee of keuren de pester niet af). De leerkracht laat ze daar over praten maar tilt uit die gesprekken, dat hij/zij ook hen aan gaat spreken op hun meeloopgedrag. Als ze mee blijven lopen dient de leerkracht ze op dezelfde manier te benaderen als de aanstichters.

Het is aan te bevelen de meelopers in te schakelen om de hoofdschuldigen te stoppen. Om te kunnen pesten, heeft de pester de actieve medewerking nodig van andere kinderen (Deboutte 1995; 58) Leg deze kinderen uit wat hun rol is in het geheel, nl. dat ze de pester door hun aanwezigheid (en ook het meedoen) helpen. Geef deze meelopers de opdracht de komende tijd het pesten van de pester af te keuren en schakel ze ook in om het pesten bij de leerkracht te melden. Probeer zo de echte pester (s) te isoleren. Klikken over pesten is immers geen klikken.

4. De schatjes activeren

Er zijn ook kinderen die part nog deel aan het pesten hebben. Zij moeten als groep hun afkeuring laten blijken en dus een actieve positie innemen.

De leerkracht bespreekt met de kinderen hoe zij de situatie ervaren en wat zij zouden kunnen doen in deze situatie. Bijvoorbeeld:

- het gepeste kind steunen en in hun midden opnemen
- als getuigen optreden
- het gedrag van de pesters tijdens gesprekken duidelijk afkeuren.

5. De basisschool duidelijk beleid

Voor de school is het belangrijk dat er een duidelijk beleid is en dat het pesten als serieuze bedreiging wordt gezien voor het welzijn van het kind en daardoor ook een bedreiging voor de schoolvoorderingen.

6. De ouders serieus nemen

Het uitgangspunt is dat de ouders altijd serieus genomen worden.

Soms blijken leerkrachten moeite te hebben met de melding van pesten door ouders van een gepest kind. Ze vinden soms dat die ouders overdrijven, overgevoelig zijn, hun kind te veel beschermen.

"Tegen een beetje plagen moet je toch wel kunnen", wordt dan gezegd. Wat de leerkracht kinderachting vindt, kunnen ouders en kinderen anders beleven.

Houd in elk geval de ouders niet aan een lijntje, maar spreek af dat je hen over drie weken weer wil ontmoeten om te kijken hoe het nu gaat.

Als er bij het kind (ernstige) ontwikkelingsbelemmerende of sociaal-emotionele problemen zijn, wordt uiteraard de IB-er ingeschakeld en kan eventueel externe hulp gezocht worden.

Bijlage 4

Signalering “digitaal” pesten

Uitwerking door bovenschoolse ICT en BAC onderwijs, zsm